

Natálie Rychetská – Benyovszká: Dynamika vztahů v baletním souboru – etnografický výzkum

Oponentský posudek bakalářské práce

Tématem práce jsou vztahy ve významném baletním souboru; popisované tím, kdo prostředí sám důvěrně zná, jde o téma natolik atraktivní, že samotné čtení textu přináší i jen mírně orientovanému zájemci potěšení. Kromě toho je ovšem práce i teoreticky ukotvena v různých konceptech, pojednávajících dynamiku mocenských vztahů (zejm. Foucault, Bourdieu). Tomu velmi přiměřeně je zvolena metodologie, užívající zejména rozhovory¹ a zúčastněné pozorování; relevantně je vysvětlen výběr vzorku i analytické postupy. Empirická část (s. 19 – 49) předkládá dobře segmentovaný materiál z přípravy jednoho představení, tedy jakéhosi uzavřeného celku. Práce rozhodně splňuje nároky na bakalářskou práci. Určitý problém mám pouze s celkovým teoretickým zarámováním.

Jako vystudovaný hudebník a praktikující vědec jsem vždycky zaujímala (i zažívala) stanovisko manželu Kaufmannových, že „music is music’s sake“ (paralelně formulováno St. Komárkem o vědě jako maximálně emocionální, tedy „duší hýbající“ záležitostí, která už nepotřebuje jiný účel). Tedy: že primárním účelem umění je (v západní kultuře) krása a vědy poznání. To nevyklučuje jednak přimísení jiných důvodů k vlastnímu provádění umění včetně tance, a jednak maskování např. boje o moc uměleckými prostředky. Vycházejte tedy z aplikované Foucaultovy hypotézy, že vědění a poznání (a v daném případě i umění) *nejsou samy o sobě cílem lidského jednání, ale že slouží moci* (s. 4), jednak odporuje mé vlastní zkušenosti, s níž souzní výroky dalších. Za druhé (a hlavně) se mi zdá, že teorii o dominantním mocenském motivu v umění příliš nepotvrzuje ani vlastní empirická část. Například v části o konkurzu (s. 23 – 24) by se dalo čekat nejvíc námitek těch, kdo v boji o moc a uznání neuspěli. Přitom se tu – s jednou výjimkou – vyjadřuje pouze Marika, která se i v průběhu dalšího textu jeví jako stále a se vším nespokojená osoba. Když mluví choreograf o špatné atmosféře v souboru, bude to autorka interpretovat jako upevňování jeho mocenských pozic? Nejde prostě o to, že skutečně někde jsou vztahy lepší a někde horší (což ostatně víme třeba i z prostředí škol základními počínaje a vysokými konče)? Nebo znovu? Když choreograf předává tanečnickům dárky, jde opravdu o upevnění moci (které už ale zřejmě není

¹ Poněkud jsem se zarazila nad tím, že hovory nebyly realizovány, „*dokud tanečníci...neměli svou představu o večeru této premiéry aspoň částečně uzavřenou*“ (s. 12) Obávám se, že naše paměť neustále přepracovává vzpomínky, a tak se po premiéře dozvíme o průběhu zkoušek něco zcela jiného, než bychom se dověděli o pár týdnů dřív.

potřeba protože jde o zahraničního externistu)? Nebo jim prostě děkuje za povedené (= v uměleckém diskurzu krásné) představení?

Samozřejmě jako každý výzkumník vím, že do téměř jakékoli teorie lze „napasovat“ téměř jakákoli data. Jiná věc je ovšem výkladová moc použité teorie. A ta právě ona výkladová moc – zde podle mého názoru nepříliš velká - použití teorie ospravedlňuje.

Jako myšlenkovou variantu tedy doporučuji zvážit jednak to, že boj o moc není dominantní *modus operandi* baletního souboru, anebo že různí členové tančí z různých důvodů: někteří třeba proto, že *jejich práce se stává jejich naplněním, jejich koníčkem...*“ (s. 35), jiní možná i proto, aby měli moc nad jinými.

Práci v každém případě doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení mezi jedničkou a dvojkou.

Slaný 3. 9. 2012

Doc. PhDr. Zuzana Jurková, Ph.D.